

اشعة اللمعات

(جلد سوم)

ترجمه و شرح کتاب مشکاة المصابيح در علم حديث

تأليف:

محدث كبير هند، شاه عبدالحق دهلوی بخاری رحمه الله

(۱۰۵۵-۹۵۷ هـ)

ویرایش، تصحیح، عنوان گذاری و تنظیم:

ابو الحسین عبدالمجید مراد زهی خاشی

محدث دهلوی، عبدالحق، مترجم و شارح

اشعة اللمعات: ترجمه و شرح مشکاة المصابيح، تأليف عبدالحق محدث دهلوی؛

ویرایش و تنظیم و تصحیح: ابوالحسن عبدالمجید مرادزهی خاشی - زاهدان: فاروق اعظم، ۱۳۸۳.

ISBN 964-7381-77-8

ج. ۳ (ج. ۳)

ISBN 964-7381-82-4

(دوره)

فارسی - عربی. فهرستی براساس اطلاعات فیما.

این کتاب ترجمه و شرحی است بر کتاب مشکاة المصابيح: الاكمال فی اسماء الرجال السوانح. الحیات نوشته: محمد بن عبدالله خطیب عمری.

۱. خطیب عمری، محمد بن عبدالله... ق. ۷۴۱

مشکاة المصابيح: الاكمال فی اسماء الرجال: السوانح الحیات -- نقد و تفسیر.

۲. احادیث اصل سنت -- قرن ۸ ق.

۳. حدیث -- علم الرجال. الف. خطیب عمری، محمد بن عبدالله. ۷۴۱ ق.

مشکاة المصابيح: الاكمال فی اسماء الرجال: السوانح الحیاة. شرح. ب. مرادزهی، عبدالمجید، ۱۳۳۹ - مصحح.

ج. عنوان. د. عنوان: مشکاة المصابيح: الاكمال فی اسماء الرجال:

السوانح و الحیاة. شرح. هـ. عنوان: الاكمال فی اسماء الرجال. شرح. و.

عنوان: السوانح الحیات. شرح. ز. عنوان: ترجمه و شرح مشکاة المصابيح.

۲۹۷/۲۱۱

BP ۱۲۴/ ۶۵۰۴۲۲۶

م ۸۲-۱۴۶۷۲

کتابخانه ملی ایران ۱۳۸۲

نام کتاب: اشعة اللمعات (ج ۳)

تأليف: شيخ عبدالحق محدث دهلوی

ویرایش، تصحیح و تنظیم: ابوالحسن عبدالمجید مرادزهی خاشی

پژوهش و نظارت علمی: مؤسسه فرهنگی پژوهشی المرتضی

ناشر: انتشارات فاروق اعظم

چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات

تیراژ: ۳۰۰۰ دوره

تاریخ انتشار: زمستان ۱۳۸۹

قیمت: ۹۵/۰۰۰ تومان (دوره)

شابک (جلد ۳): ۹۶۴-۷۳۸۱-۷۷-۸ ISBN 964-7381-77-8

شابک (دوره): ۹۶۴-۷۳۸۱-۸۲-۴ ISBN 964-7381-82-4

مرکز پخش: زاهدان - خیابان عمر خیام - روبروی مسجد جامع مکی

انتشارات فاروق اعظم تلفن: ۲۴۱۸۸۳۸ - ۵۴۱ - ۰۰۹۸

۱۱	بَابُ فِي الْأُضْحِيَّةِ
۲۶	بَابُ الْعَتِيزَةِ
۲۸	بَابُ صَلَاةِ الْخُسُوفِ
۴۰	بَابُ فِي سُجُودِ الشُّكْرِ
۴۳	بَابُ الْإِسْتِسْقَاءِ
۵۳	بَابُ
۶۱	كِتَابُ الْجَنَائِزِ
۶۱	بَابُ عِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَ ثَوَابِ الْمَرَضِ
۶۱	عیادت و حقوق مسلمان:
۶۷	دعای هنگام عیادت از بیمار:
۷۳	مصیبت و بیماری، کفاره گناهان:
۷۸	انواع شهیدان:
۸۱	پاداش عیادت از بیماران:
۹۰	سختی سكرات نشانه بد عملی نیست:
۱۰۹	مردن در غربت:
۱۱۲	بَابُ تَمَنِّيِ الْمَوْتِ وَ ذِكْرِهِ
۱۱۳	منع دعای آرزوی مرگ:
۱۱۶	گذرگاه دنیا:
۱۱۸	برباد دهنده‌ی لذت‌ها:

۱۲۶.....	بَابُ مَا يُقَالُ عِنْدَ مَنْ حَضَرَهُ الْمَوْتُ.....
۱۲۶.....	تلقین میت:
۱۳۲.....	خروج روح مؤمن و روح کافر:
۱۳۶.....	مرگ مؤمن و مرگ کافر:
۱۴۶.....	بَابُ غُسْلِ الْمَيِّتِ وَ تَكْفِينِهِ.....
۱۴۷.....	چگونگی غسل و کفن میت:
۱۵۶.....	بَابُ الْمَشْيِ بِالْجَنَازَةِ وَ الصَّلَاةِ عَلَيْهَا.....
۱۵۷.....	شرکت در تشییع جنازه:
۱۶۰.....	نماز جنازه غائبانه:
۱۶۱.....	چگونگی نماز جنازه:
۱۷۱.....	از مردگان به بدی یاد نکنید:
۱۷۷.....	دعای نماز جنازه:
۱۸۸.....	بَابُ دَفْنِ الْمَيِّتِ.....
۱۸۸.....	چگونگی قبر و حفر آن:
۱۹۰.....	منع بنای ساختمان بر قبور:
۲۰۶.....	بَابُ الْبُكَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ.....
۲۰۶.....	تغزیت اهل میت:
۲۱۵.....	لعنت بر نوحه گر:
۲۲۴.....	عذاب میت بر اثر گریه‌ی باز ماندگان:
۲۳۲.....	مجلس وعظ ویژه‌ی زنان:
۲۳۵.....	پاداش صبر بر مصیبت:

۲۳۷	بَابُ زِيَارَةِ الْقُبُورِ.....
۲۳۹	آداب زیارت قبور:.....
۲۴۲	اسلام والدين پیامبر اکرم «.....»
۲۴۳	دعاى زیارت قبور:.....
۲۴۸	كِتَابُ الزَّكَاةِ.....
۲۴۸	اهمیت زکات و انواع آن:.....
۲۵۱	مجازات نپرداختن زکات:.....
۲۵۷	دعا و درود برای صدقه دهنده:.....
۲۷۲	کیفر نپرداختن زکات:.....
۲۷۵	بَابُ مَا يَجِبُ فِيهِ الزَّكَاةُ.....
۲۷۵	زکات در چه چیزهایی لازم است؟.....
۲۷۶	زکات حیوانات:.....
۲۸۸	زکات در زیور آلات زنان:.....
۲۹۳	بَابُ صَدَقَةِ الْفِطْرِ.....
۲۹۳	صدقه ی فطر و مقدار آن:.....
۲۹۸	بَابُ مَنْ لَا تَحِلُّ لَهُ الصَّدَقَةُ.....
۲۹۸	دادن زکات به چه کسانی جایز نیست:.....
۳۰۶	گرفتن صدقه برای چه کسی جایز است؟.....
۳۰۹	بَابُ مَنْ لَا تَحِلُّ لَهُ الْمَسْأَلَةُ وَ مَنْ تَحِلُّ لَهُ.....
۳۱۰	سؤال مال برای چه کسی جایز است؟.....

عمل بهتر از سؤال:	۳۱۴
بهترین پیشه:	۳۲۱
بَابُ الْإِنْفَاقِ وَ كَرَاهِيَةِ الْإِمْسَاكِ	۳۲۷
انفاق در راه خدا:	۳۲۷
ظلم و بخل:	۳۳۱
بهترین صدقه:	۳۳۲
محرومان از بهشت:	۳۳۶
شتافتن فرشتگان به کمک صدقه دهنده:	۳۴۰
داستان شگفت‌انگیز سه نفر در بنی اسرائیل:	۳۴۱
بخل و سخاوت:	۳۵۰
بَابُ فَضْلِ الصَّدَقَةِ	۳۵۱
پاداش صدقه:	۳۵۱
حضرت ابوبکر جامع همه خوبی‌ها:	۳۵۴
صدقه‌ی آسان:	۳۵۵
راه‌هایی از آتش دوزخ:	۳۵۷
صدقه‌های بی‌شمار:	۳۵۸
خیر ارزان بهشت:	۳۶۱
دفع شیء مزاحم از معابر مسلمین:	۳۶۲
صدقه فرو نشاننده خشم الهی:	۳۶۴
سه نفر محبوب خداوند و سه نفر مبغوض وی:	۳۷۴
بَابُ أَفْضَلِ الصَّدَقَةِ	۳۸۱

۳۸۱	بهترین صدقه:
۳۹۵	ابو طلحه و باغ «بیرحاء»:
۳۹۳	باب.....
۳۹۸	بَابُ مَنْ لَا يَعُودُ فِي الصَّدَقَةِ.....
۳۹۸	عدم برگشت در صدقه:
۴۰۱	كِتَابُ الصَّوْمِ.....
۴۰۲	روزه رمضان و نماز شب آن:
۴۰۳	پاداش روزه:
۴۰۴	پیش به سوی نیکی‌ها:
۴۰۷	رحمت، مغفرت و آزادی:
۴۱۱	بَابُ رُؤْيَا الْهَلَالِ.....
۴۱۴	روزه روز شک:
۴۱۸	باب در سحور و مقاصد مختلفه از صوم
۴۲۴	تعجیل در افطار:
۴۲۴	افطار با خرما:
۴۲۶	تعجیل در افطار باعث برتری دین:
۴۲۸	بَابُ تَنْزِيهِ الصَّوْمِ.....
۴۲۸	روزه از منکرات:
۴۴۵	بَابُ صَوْمِ الْمُسَافِرِ.....
۴۴۷	روزه نگرفتن پیامبر در سفر:

بَابُ الْقَضَاءِ.....	۴۵۱
بَابُ صِيَامِ التَّطَوُّعِ.....	۴۵۴
روزه روز عاشورا:.....	۴۵۸
روزه سه روز از هر ماه:.....	۴۶۴
روزه‌ی شش روز شوال:.....	۴۶۴
روزه روز جمعه:.....	۴۶۷
باب در متعمات و ملحقات ابواب سابقه متعلقه.....	۴۷۹
به صوم نقل و نقض وی و قضای آن.....	۴۷۹
بَابُ لَيْلَةِ الْقَدْرِ.....	۴۸۹
شب قدر، برکات و نشانی‌های آن:.....	۴۸۵
شب قدر در دهه آخر رمضان:.....	۴۸۷
عیدی روزه داران:.....	۴۹۶
بَابُ الْإِعْتِكَافِ.....	۴۹۷
كِتَابُ فَضَائِلِ الْقُرْآنِ.....	۵۰۶
بهترین شما:.....	۵۰۶
تلاوت قرآن أسید بن حضیر:.....	۵۱۱
شیطان در اسارت ابو هریره:.....	۵۱۷
خواتیم سوره بقره و سوره فاتحه دو نور مخصوص این امت:.....	۵۱۹
ده آیه اول سوره کهف:.....	۵۲۰
محبت با سوره اخلاص:.....	۵۲۱

۵۲۴.....	سه مدعی در زیر عرش الهی:
۵۲۵.....	مقام و منزلت صاحب قرآن:
۵۲۶.....	مشغولان به قرآن:
۵۲۷.....	پاداش تلاوت یک حرف از قرآن:
۵۲۸.....	قرآن ریسمان محکم و صراط مستقیم:
۵۳۱.....	تاج کرامت بر سر والدین قاری قرآن:
۵۳۲.....	سوره‌ای بی مانند در کتاب‌های آسمانی:
۵۳۴.....	دو سپر قوی:
۵۳۵.....	قلب قرآن:
۵۳۶.....	دعای هفتاد هزار فرشته:
۵۳۸.....	سوره‌ای مانع از عذاب:
۵۳۹.....	سه سوره مساوی با کل قرآن:
۵۳۹.....	دعای هفتاد هزار فرشته و پاداش شهید:
۵۴۰.....	نابود کننده گناهان پنجاه سال:
۵۴۲.....	معوذتین:
۵۴۴.....	خواندن قرآن در نماز:
۵۴۵.....	تلاوت قرآن از مصحف:
۵۴۶.....	صیقل دل‌ها:
۵۴۷.....	درمان همه‌ی دردها:
۵۴۸.....	دو آیه از گنج عرش الهی:
۵۵۷.....	بَابُ آدَابِ التَّلَاوَةِ

بَاب..... ۵۷۵

چگونگی جمع قرآن: ۵۸۸

كِتَابُ الدَّعَوَاتِ ۵۹۷

دعا و جایگاه آن: ۵۹۷

بر خود دعای بد نکنید: ۶۰۳

محبوب ترین دعا نزد خداوند: ۶۰۸

دعای سه گس: ۶۱۱

پنج دعای مستجاب: ۶۱۷

بَابُ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ التَّقَرُّبِ إِلَيْهِ ۶۱۸

ذکر و انواع آن: ۶۱۸

ذاکرین و غیر ذاکرین: ۶۲۳

مقام و منزلت ذکر کنندگان: ۶۲۹

بهترین اعمال: ۶۳۵

مجالس ذکر: ۶۳۶

مجالس باعث حسرت: ۶۳۷

ذاکران شاخه های سبزستان: ۶۴۲

دلیل وجوب حدیثی است که روایت کرده است آن را ترمذی و ابوداود و نسائی که روایت کرده‌اند از محقق (به ضم میم و فتح حای مهمله و تشدید بای موحد و قاف در آخر) بن سلیم گفت: بودیم ما با رسول خدا صلی الله علیه و سلم به

عرفات پس شنیدیم که می گفت: بر اهل بیت در هر سال اضحیه است و این صیغه ی وجوب است و فرمود آن حضرت صلی الله علیه وسلم: کسی که بیابد سعت و تضحیه نکند، باید که قریب نگردد مصلای ما را و مثل این وعید لاحق نمی گردد مگر به ترک واجب. کذا فی الهدایة.

الفصل الأول

۱۴۵۳- عن أنسٍ رضی الله عنه، قَالَ: ضَحَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ، ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَ سَمَّى وَكَبَّرَ، قَالَ: رَأَيْتُهُ وَاضِعًا قَدَمَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا وَيَقُولُ: «بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ». متفق عليه.

ترجمه:

روایت است از انس که گفت: قربانی کرد پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم به دو کبش املح شاخدار (یعنی دراز شاخ و الا هر کبش شاخدار است یا مراد سالم القرنین است) ذبح کرد آن حضرت صلی الله علیه وسلم آن دو کبش را به دست (مبارک) خود و نام خدا برد و تکبیر گفت (در وقت ذبح کردن چنانکه شرط ذبح است) گفت انس: دیدم آن حضرت را نهنده پای مبارک خود را بر پهلوی وی یا بر روی وی و می گفت «بسم الله و الله اکبر».

شرح:

بِکَبْشَيْنِ: کبش به فتح کاف و سکون با، گوسفند نر که سرون می زند به فارسی قچقار. أَمْلَحَيْنِ: املح آنکه سیاهی وی آمیخته به سفیدی باشد و بعضی گفته اند که بیاض او بیشتر از سواد او باشد و مُلَح به ضم میم و سکون لام، از الوان بیاض مخلوط به سواد. عَلَى صِفَاحِهِمَا: صفاح به کسر جمع صفح به فتح و سکون به معنی پهلوی و جانب و روی و پهنای روی.

۱۴۵۴- و عن عائشة رضي الله عنها، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِكَبْشِ أَقْرَنَ، يَطَأُ فِي سَوَادٍ وَيَبْرُكُ فِي سَوَادٍ وَيَنْظُرُ فِي سَوَادٍ، فَأَتَى بِهِ لِيُضَحِّيَ بِهِ، قَالَ: «يَا عَائِشَةُ! هَلُمِّي الْمُدْيَةَ»، ثُمَّ قَالَ: «اشْحِذِيهَا بِحَجَرٍ». فَفَعَلْتُ، ثُمَّ أَخَذَهَا وَأَخَذَ الْكَبْشَ، فَأَضَجَعَهُ ثُمَّ

ذَبْحَهُ، ثُمَّ قَالَ: «بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنْ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَ مِنْ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ»، ثُمَّ ضَحَّى بِهِ.
رواه مسلم.

ترجمه:

روایت است از عایشه که آن حضرت فرمود به آوردن قچقار شاخدار که پی سپر می‌کند زمین را در سیاهی (یعنی پای‌های او سیاه باشد) و می‌خسبد در سیاهی (یعنی سینه و شکم وی سیاه باشد) و نگاه می‌کند در سیاهی (یعنی چشم سیاه باشد کذا قال الطیبی و بعض گفته‌اند که حوالی چشم او سیاه بود) پس آورده شد این چنین کبش را تا ذبح کند (و قربانی کند) بدان گفت آن حضرت: ای عائشه بیار و بده مرا کارد را (و مدیه مثلثة المیم است) پستر گفت به عائشه: تیز کن کارد را به سنگی (عائشه می‌گوید) پس تیز کردم، پستر گرفت آن حضرت کارد را و گرفت آن حضرت کبش را و بر پهلوی خوابانید آن را پستر ذبح کرد آن را (یعنی خواست که ذبح کند) پستر گفت: بسم الله خداوندا بپذیر از محمد و از آل محمد و از سایر امت محمد، پستر طعام چاشت خورانید مردم را بدان.

شرح:

إِشْحَذْ بِهَا: شخذه به شین و حای مهمله و ذال معجمه، تیز کردن کارد و مانند آن المشحذ، سان.

اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنْ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ: از این جا بعضی استدلال کرده‌اند که قربانی بر فقرا نیز می‌باشد چه آن حضرت از جانب تمام امت قربانی کرده فقرا و اغنیا و این سخن ضعیف است زیرا که مراد اشتراک در ثواب است و این فضل و کرم آن حضرت است با امت که شریک می‌گرداند ایشان را در ثواب عبادت خود.
جزاه الله عنا افضل ما جزى نبيا عن امته.

بروك: خسییدن و سینه بر زمین نهادن و اصل وی در شتر است.

ثُمَّ ضَحَّى بِهِ: توضیح چنانکه به معنی ذبح کردن است به معنی خوراندن طعام در وقت ضحی نیز آمده اینجا به این معنی است.

۱۶۵۵- وعن جابر رضی الله عنه، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَذَبَحُوا إِلَّا مُسْنَةً، إِلَّا أَنْ يَعْسَرَ عَلَيْكُمْ؛ فَتَذَبَحُوا جَذَعَةً مِنَ الضَّأْنِ». رواه مسلم.

ترجمه:

فرمود ذبح نکنید مگر مسنه را (به ضم میم و کسر سین و نون مشدده) مگر آنکه دشوار شود به هم رسانیدن مسنه بر شما پس ذبح کنید جذعه را از میش (به ضم جیم و ذال).

شرح:

این حدیث تفصیلی دارد و آن را موافق مذهب حنفی بیان کنیم و در شرح موافق مذاهب اربعه کرده شده است.

بدان که اصحیح جایز نیست مگر از ابل و بقر و غنم و روایت کرده نشده است از آن حضرت صلی الله علیه و سلم و نه از اصحاب وی رضی الله عنهم جز اصناف ثلاثة از ذبائح، و غنم دو صنف است «معز» که آن را «بز» گویند و «ضأن» که آن را «میش» خوانند و «جاموس» به سنن مهمله که معرب «گاو میش» است نوعی از بقر است و جایز است از جمیع این اقسام ثنی به ثای مثلثه و همین مراد است به مسنه که در این حدیث مذکور است و آن از ابل آنچه تمام کرده پنج سال کامل را و یا نهاده در ششم و در خلاصه گفته آنچه تمام شده بر وی چهار سال و از بقر آنچه استکمال کرده از دو سال را و از غنم خواه ضأن باشد یا معز یک ساله، هكذا فی الهدایة.

و مذهب امام احمد نیز موافق مذهب ماست و وجه تسمیه به مسنه آن است که وی می اندازد دو دندان پیش را که آن را ثنایا گویند در این عمر و مسنه از سن است به معنی دندان یا به معنی سال. پس در جمیع این اقسام ثنی شرط است مگر از ضأن که جذعه هم درست است. و در هدایه گفته است که جذع از ضأن در مذهب فقها آنچه تمام شده باشد بر وی شش ماه و زعفرانی گفته هفت ماه و این بر تقدیری که عظیم الجسم باشد چنانکه اگر خلط شود با ثنی مشته گردد بر نظر از دور و اگر صغیر و حقیر باشد، جایز نیست مگر آنکه تمام شده سنه ی او و درست نیست جذعه از معز.

۱۴۵۶- و عن عقیبة بن عامر رضی الله عنه، أن النبی صلی الله علیه و سلم أعطاه غنماً یقسمها علی صحابته ضحایاً، فبقي عتود فذکره لرسول الله صلی الله علیه و سلم، فقال: «ضح به أنت» - و فی روایة - قلت: یا رسول الله! أصابني جذع، قال: «ضح به». متفق علیه.